

**OMAGIU SEPTUAGENARULUI BOTANIST MIHAI RĂVĂRUȚ
PROFESOR UNIVERSITAR EMERIT, DOCTOR DOCENT ÎN ȘTIINȚE**

D. MITITELU

Ivit din neam străvechi de țărani, Mihai Răvăruț vede lumina vieții în răscolitorul an 1907, la 11 octombrie, ca al doilea fecior al Elenei și al lui Vasile Răvăruț din Grumăzești, județul Neamț.

Stirpea acestei familii, cum povestește cu mândrie profesorul M. Răvăruț, începe prin 1850 când meșterul olar Gheorghe, iscusit în a plăsmui găvane sau răvare de lut pentru florile ce surid la ferestrele fiecărei case, coboară din ținutul Brașovului și se sălășluiește în Grumăzeștii Neamțului. După obiceiul pământului meșterul venit de pe alte meleaguri capătă numele de Gheorghe Răvaru, iar feciorul acestuia — spre deosebire — devine Ion „Răvăruț“, bunicul viitorului profesor universitar. Până la vârsta de șapte ani, Mihai Răvăruț, nu cunoaște decît plaiurile Grumăzeștilor după care, îmbrăcat în ițari și cu sumănel nou, începe școala primară la Tg. Neamț; aceeași școală unde învățaseră, cu ani în urmă, Ion Creangă, Vasile Conta și alți vestiți fii ai meleagurilor nemțene. Primul său învățător, Gh. Bogrea, îl caracteriza pe atunci, părintelui său, drept un copil foarte dezghețat și inventiv, dar tot atît de neastîmpărat.

Mai tîrziu, fostul elev își amintește cu pioșenie și recunoștință despre acest învățător blînd, inimos și devotat copiilor, care în 1916 pleacă pe frontul primului război mondial. După plecarea dascălului, nu rareori se întîmpla prin anii 1916—1917 ca învățătorii — ofițeri în trecere prin sat, să vină și să țină lecții copiilor pentru ca aceștia să nu rămînă în urmă cu învățătura.

Terminînd primele clase primare, este înscris în 1918 la gimnaziul din Tg. Neamț, căci tatăl dorea să-și vadă feciorul om învățat. Ultimele clase le învață la liceul „Petru Rareș“ din Piatra Neamț, unde trece bacalaureatul în 1927. Tînărul Mihai Răvăruț intenționa la început să urmeze limbile clasice (greaca — latina) la Universitatea din București însă dorul de călătorie spre meleagurile strămoșilor săi îl duce, împreună cu un bun prieten, în Transilvania unde rămîne în satul Fîntina (jud. Brașov) ca învățător.

În 1928 își satisface stagiul militar la Slatina, iar în 1929 se înscrie la facultatea de științe a Universității din Iași. Datorită modestelor mijloace materiale este nevoit ca de la început să susțină un sever concurs de bursier pentru ocuparea unui loc în căminul studentesc. Audiind, pentru început, mai multe cursuri, este fascinat de lecțiile profesorului de zoologie Ion Borcea și se decide să rămână student la secția de științe naturale pe care o absolvește în 1933. La această facultate (unde intraseră 95 studenți dintre care doar 35 reușesc să-și ia licența) studentul Mihai Răvăruț este captivat de cursurile și lucrările practice conduse de anumiți profesori evoluționiști ca Ion Borcea, Paul Bujor, Constantin Motăș, Constantin Petrescu ș.a. Se afirmă ca un student eminent, încît în 1932 este ales de către colegii săi ca președinte al Societății studențești „Prietenii naturii“ în care desfășoară o foarte vie și rodnică activitate; de asemenea, este curînd numit și conducător al comitetului căminului studentesc. În ultimul an de studii, își pregătește teza de licență la profesorul Al. Popovici, rămînînd definitiv atașat studiului botanicii. Distingîndu-se printre colegii săi, este oprit în 1933 de către profesorul Al. Popovici ca asistent suplinitor la catedra de botanică a Universității din Iași. Un an mai tîrziu este trimis de către profesorul său la Cluj, spre a se specializa, pe lîngă școala profesorului Al. Borza în fitosociologie. Cu această ocazie face excursii în împrejurimile Clujului împreună cu Alexandru Borza, Iuliu Prodan, Emil Pop, Erasmus Nyárady, Alexandru Buia, George Bujorean, Eugen Ghișa, ș.a. cu care leagă trainice și calde prietenii pe întreaga viață. Ca urmare a acestui fructuos contact cu botaniștii clujeni, începe participarea sa la marele ierbar „Flora Romaniae exsiccata“ la care rămîne un constant colaborator din 1936 pînă în 1970 și pentru care colectează în acest răstimp 6720 foi de ierbar (96 specii). Din 1936 începe a publica note floristice valoroase despre flora muntelui Ceahlău. În 1937, afectat profund de moartea prematură a botanistului ieșean Constantin Petrescu, pentru care a păstrat toată viața o adîncă admirație, scrie despre acest mare botanist și militant socialist o binemeritată pagină omagială.

În 1938, se căsătorește cu Fevronia Petrescu, studentă în geografie, care avea să-i rămînă o neprețuită și duiosă tovarășă de viață, pînă în 1975 cînd destinul i-o răpește. Cercetînd cu asiduitate și cu un ochi deosebit de ager flora împrejurimilor Iașului, Mihai Răvăruț publică în 1938, împreună cu profesorul briolog Constantin Papp, prima sinteză completă la acea vreme despre flora vasculară a împrejurimilor acestui vechi oraș universitar. Această lucrare constituie și începuturile afirmării sale ca botanist profund și pasionat așa cum va reieși în 1940, cînd își susține teza de doctorat intitulată „Flore et végétation du district de Jassy“ rămasă ca lucrare clasică în literatura noastră botanică.

În 1942 este numit șef de lucrări la aceeași catedră, iar în 1948 este avansat conferențiar și însărcinat cu predarea cursului de patolo-

gie vegetală. Între anii 1949—1952 devine decan al facultății de biologie a Universității din Iași. La 15 noiembrie 1952 este transferat în calitate de conferențiar și numit șef al catedrei de botanică (din 1954)

Fig. 1. M. Răvărut, elev (1927)

Fig. 2. M. Răvărut, student (1932)

la Institutul agronomic din Iași, unde a predat pînă la pensionare, cursul de botanică.

În 1957 obține prin concurs, gradul de profesor universitar la același Institut agronomic unde devine decan (1957—1962), prorector (1962—1965) și rector (1965—1970). În anul 1972, în plină vigoare, dar din părintească grijă pentru avansarea elevilor săi, face cerere de pensionare, rămînînd profesor consultant al Institutului agronomic din Iași și conducător de doctorat în specialitatea botanică agricolă.

În decursul unei activități universitare de peste 40 de ani, profesorul emerit Mihai Răvărut a îndeplinit și numeroase înalte sarcini științifice, profesionale și obștești ca: președinte al filialei Iași a Societății de științe biologice, conducătorul sectorului de geobotanică al filialei Iași a Academiei, vicepreședinte al Comisiei pentru ocrotirea naturii în Moldova, membru al colegiului de redacție al monumentalei opere „Flora Republicii Socialiste România“ (13 volume), deputat în Consiliul municipal Iași, membru al Colegiului Ministerului Învățămîntului ș.a. Este membru al P.C.R din anul 1947. Pentru prodigioasa activitate științifică și politico-socială a fost distins cu „Ordinul Muncii“

(1960), „Ordinul Meritul Științific“ (1965), titlul de „Profesor universitar emerit (1969) ș.a.

Bun prieten și părinte al colaboratorilor și elevilor săi, tovarăș neprețuit de teren, dascăl exigent și sfătuitor captivant, profesorul Mihai Răvăruț a fascinat cu prelegerile și conferințele sale publice un auditoriu care nu-l poate uita; după cum nu-l vor uita cei 15 doctori în științe agricole cărora le-a condus pașii pe cărările aspre ale științei și care au primit acest înalt titlu din mîna sa părintească. Cu înalta sa autoritate științifică și cu pana lui măiastră a contribuit, ca referent științific, la acordarea a altor 35 titluri de doctor, 13 titluri de doctor docent și 12 grade de profesori și conferențieri universitari.

În prezent conduce încă șapte doctoranzi. Acest distins om de știință a dăruit un nesecat izvor de curaj și pasiune și o mină caldă și sinceră multor promoții de cercetători botaniști și agronomi, care îi poartă adîncă recunoștință.

Profesorul Mihai Răvăruț a încrustat în tezaurul botanicii românești 1533 pagini de articole și studii științifice și a dăruit tinerețului studios alte 3435 pagini de tratate, manuale și cursuri universitare. Purtîndu-și pașii peste aproape toate satele Moldovei, a strîns cu mîgălă și pasiune nestăvilită peste 15.000 foi de ierbar ce reprezintă a-

Fig. 3. M. Răvăruț, asistent (1934)

Fig. 4. M. Răvăruț, profesor (1970)

proape 70% din flora țării, lăsate drept neprețuită moștenire Institutului agronomic al Moldovei sale dragi. Neobosit cercetător al plaiurilor moldovene, botanistul Mihai Răvăruț a semnalat în lucrările sale

10 specii necunoscute în flora României, 96 specii noi pentru flora Moldovei, și a prelucrat pentru „Flora“ noastră națională 252 specii din 55 genuri și 11 familii. Cu un deosebit spirit critic dar cu o pasiune

Fig. 5.
Profesorul M. Răvărut
lucrând în laborator cu
foștii săi asistenți Eug.
Turenschi (drt.) și D.
Mititelu (stg.) (1956)

și o minuțiozitate în cercetare, rar întâlnite, reputatul florist și-a legat numele de două specii descrise de el pentru prima dată în știință, dintre care *Phlomis moldavica* Răv. este o frumoasă plantă endemică de pe plaiurile moldave; alte 5 varietăți și 25 forme descrise de M. Răvărut sînt recunoscute în „Flora R.S.R.“, „Flora Ungariei“, „Flora europaea“ ș.a. Botanica românească datorează profesorului M. Răvărut propunerile de legiferare ca monumente ale naturii a rezervațiilor științifice Valea Lungă — Iași, Hanu Conachi — Galați, Todireni — Vaslui, unde el a descoperit plante deosebit de rare. A studiat cu pasiune și înaltă competență dunele nisipoase fluviatile, sărăturile, buruienile din culturi, plantele dăunătoare pisciculturii, plantele parazite pe arbori de pădure și pomi fructiferi și a descoperit numeroase comori floristice; dar cel mai mult a fost preocupat de găsirea unor soluții practice de îmbunătățire a pășunilor, fînețelor și pădurilor, evidențiindu-se ca un adevărat botanist-agronom, într-o vreme cînd botanica era încă doar o știință nelegată de agronomie.

Pe lângă faptul că va rămîne veșnic înscris în inima numeroșilor săi colaboratori și elevi, numele profesorului Mihai Răvărut este consemnat cu îndreptățită mîndrie în numeroase opere naționale ca „Flora Republicii Socialiste România“, „Flora Romaniae Exsiccata“, „Istoria învățămîntului din România“ (Buc., 1971), „Istoria științelor în România: biologia“ (Buc., 1975), „Indexul botaniștilor din România: S.S.N.G., 1966) ca și în bibliografiile de renume internațional ca: „Excerpta Botanica: Fitosociologica“ (Stuttgart, 1959), „Webbia“ (XVIII, 1963) ș.a.

La al X-lea Congres internațional de botanică de la Edinburg (1964) a reprezentat botanica românească, făcînd cunoscute asociațiile vegetale din Moldova.

În această deosebită activitate de creație a unui eminent om de știință și dascăl strălucit al învățămîntului superior, cei pe care el i-a învățat găsesc un neprețuit îndemn și exemplu. Pentru tot ce a înfăptuit și a scris profesorul Mihai Răvărut este deopotrivă iubit și stimat ca om, profesor și botanist, întru mulți ani !

LUCRĂRILE ȘTIINȚIFICE ALE PROF. DR. DOC. MIHAI RĂVĂRUȚ

1. (1936—1970) — *Schedae ad „Floram Romaniae exsiccatam“*, B.G.B. Cluj, cent. XV—XXXIII. Sînt colectate în total 96 specii (6720 foi de ierbar).
2. (1936) — *Noutăți din flora muntelui Ceahlău*, B.G.B. Cluj, XVI, 1—4. Sînt menționate 100 specii noi pentru flora acestui masiv dintre care 4 specii sînt noi în flora Moldovei.
3. (1936) — *Plantes nouvelles ou rares pour la flore du Mont Ceahlău*, Annal. sc. Univ. Jassy, XXII. Sînt citate alte 37 specii noi pentru flora Ceahlăului dintre care două sînt noi pentru flora Moldovei.
4. (1937) — *Constantin C. Petrescu*, B.G.B., Cluj, XVII, 1—2. Se evocă viața și activitatea botanistului C. Petrescu, de la Universitatea din Iași și este inserată lista lucrărilor sale științifice.
5. (1938) (în colab.) — *Plante vasculare din împrejurimile orașului Iași*, Iași (70 pag.). Este primul conspect al florei din împrejurimile Iașului, de 900 specii și un excelent ghid pentru studenții naturaliști.
6. (1939) — *Cîteva cuvinte despre fînețele și pășunile din munții Bistriței*, Rev. șt. „V. Adamachi“, 3. Se analizează starea degradată a acestor pajiști și cauzele care au provocat-o.
7. (1941) — *Flore et végétation du district de Jassy*, Annal. sc. Univ. Jassy. XXVII (247 pag. + hartă). Teză de doctorat în care sînt menționate 1454 specii, 119 subspecii și 280 varietăți dintre care 119 specii noi pentru flora județului Iași, iar 49 specii sînt noi pentru flora Moldovei, 32 de taxoni noi pentru știință sînt recunoscuți în „Flora R.S. România“ și în alte lucrări botanice. Pe harta vegetației sînt trasate limitele pădurilor și răspîndirea speciilor rare în județul Iași.
8. (1942) — *Lallemantia iberica în flora României*, B.G.B. Cluj, XXII. Este menționată, pentru prima dată, această specie ca subspontană în flora țării.
9. (1942) — *Cazuri teratologice*, idem. Se descriu trei cazuri teratologice interesante.
10. (1944) — *Plante noi sau rare pentru flora județului Alba*, Rev. șt. „V. Adamachi“, XXX. Se citează 53 specii noi pentru flora acestui județ.
11. (1944) — *Pădurile județului Alba*, idem. Se analizează starea de degradare a cca. 100.000 ha de păduri din acest județ, propunîndu-se măsuri de îmbunătățire.
12. (1945) — *Contribuțiune la flora Moldovei*, ibidem, XXXI, 3. Sînt citate 15 specii dintre care 4 specii noi în flora Moldovei.
13. (1946) — *O plantă rară ce trebuie protejată: Caragana frutex*, ibidem, XXXII, 1—2. Se menționează o nouă stațiune pentru această specie la Valea Lungă — Iași, care a fost legiferată ca rezervație științifică.

14. (1948) — *Nouvelles stations en Roumanie pour Serratula caput-najae*, ibidem, XXXIV, 3. Este menționată această specie, nouă în flora Moldovei.
15. (1948) — *Plantes nouvelles pour la flore de la Moldavie*, ibidem. Sînt menționate 7 specii noi în flora Moldovei.
16. (1948) — *Contribution à la flore de la Moldavie*, ibidem, 4. Sînt citate 45 specii dintre care 4 sînt noi în flora Moldovei.
17. (1949) — *Contribuțiune la flora și vegetația nisipurilor de la Matca—Ivești—Hanu Conachi*, Anal. Acad. R.P.R., II. Este descrisă vegetația acestor dune fluviatile de pe o distanță de 27 km și se enumeră 280 specii identificate. Se propune declararea ca rezervație a nisipurilor de la Hanu Conachi (care a și fost legiferată).
18. (1950) — *Noutăți floristice*, Lucr. ses. gen. Acad. R.P.R. Se descrie ca nouă pentru știință *Phlomis moldavica* Răv., endemică în România; se menționează pentru prima dată în flora țării *Palimbria rediviva* (= *Seseli răvărutensis* Prodan et Țopa) în unica stațiune din țară (devenită monument al naturii) și se citează alți infrataxononi noi pentru știință.
19. (1954) (în colab.) — *Cîteva cazuri de atacuri puternice de Viscum album, Loranthus europaeus și Melampsorella cerastii în unele păduri și livezi din România*, Rev. Univ. și Inst. Polit., 1—2. Se semnaleză numeroase atacuri masive ale acestor plante parazite.
20. (1955) (în colab.) — *Contribuțiuni la cunoașterea florei segetale din regiunea Iași*, Stud. cercet. biol. Acad. Iași, 3—4. Este semnalată prezența a 120 specii segetale în culturile de cereale din 27 unități agricole ale regiunii Iași, indicîndu-se și cele mai frecvente și periculoase buruieni, precum și efectul ierbicidelor administrate.
21. (1955) — *Flora Republicii Populare Române*, III. Elaborează monografia fam. Cistaceae (2 genuri, 7 specii).
22. (1956) — *Flora Republicii Populare Române*, IV. Elaborează monografiile fam. Crassulaceae (2 genuri, 31 specii) și Saxifragaceae (9 genuri, 43 specii).
23. (1956) (în colab.) — *Contribuțiuni la studiul pășunilor și finețelor din depresiunea Jijiei Superioare și a Bașeului și dealurile Copălău-Cozancea* Stud. cercet. biol. Acad. Iași, 2. Sînt descrise 20 asociații vegetale care formează pajiștile de pe cca. 84.000 ha din regiunea studiată.
24. (1956) (în colab.) — *Contribuții la cunoașterea pajiștilor naturale din Moldova sub raport geobotanic și agroproductiv*, idem, 1. Sînt descrise 17 tipuri de pajiști și se publică prima hartă a zonării pajiștilor din Moldova. De asemeni, se indică productivitatea, întinderea și zonarea lor, precum și măsurile necesare pentru îmbunătățirea bazei furajere.
25. (1956) (în colab.) — *Flora Prințipatului Moldaviei de I. Szabo*, Anal. Univ. Iași, 1. Descoperindu-se manuscrisul (considerat pierdut) al primului conșpect floristic al Moldovei elaborat de I. Szabo în 1841 și care enumeră 1910 specii, se face o analiză critică a acestei importante lucrări botanice.
26. (1957) (în colab.) — *Plante ce pot deveni periculoase pentru piscicultură*, Stud. Cercet. biol. Acad. Iași, 2. Se descrie vegetația iazului Sulița-Drașani (jud. Botoșani), se dă o hartă a acestor formații vegetale, se fac observații ecologice și fitogeografice asupra plantelor hidrofite, se enumeră conșpectul

- floristic (62 specii), apoi se indică cele mai dăunătoare specii pentru pescuit și piscicultură.
27. (1958) — *Flora Republicii Populare Române*, VI. Elaborează monografiile fam. *Balsaminaceae* (un gen, 4 specii), *Rutaceae* (7 genuri, 12 specii) și *Polygalaceae* (2 genuri, 8 specii).
  28. (1958) (în colab.) — *Contribuții la studiul pajiștilor naturale din bazinul Putnei și Șușiței*, Lucr. șt. Inst. agr. Iași. Se descriu 27 asociații vegetale de pajiști de pe cca. 41.000 ha, starea lor de întreținere și măsurile de îmbunătățire. De asemenea se dă harta răspîndirii acestor tipuri de pajiști și se trasează zonarea vegetației.
  29. (1958) (în colab.) — *Contribuții floristice*, Stud. Cercet. biol. Acad. Iași, 1. Se citează 35 specii dintre care două specii sînt noi în flora țării, iar 7 sînt noi pentru flora Moldovei.
  30. (1959) (în colab.) — *Contribuțiuni floristice*, idem, 1. Se menționează 39 specii dintre care una nouă în flora țării și alte 7 specii noi în flora Moldovei.
  31. (1960) — *Flora Republicii Populare Române*, VII. Elaborează monografiile fam. *Plumbaginaceae* (4 genuri, 10 specii) și a genului *Euphrasia* (*Scrophulariaceae*, 11 specii).
  32. (1960) (în colab.) — *Două specii noi în flora Republicii Populare Române*, Stud. Cercet. biol. Acad. Cluj, 1. Se menționează descoperirea a două specii noi în flora țării.
  33. (1960) (în colab.) — *Plante noi sau rare în flora Moldovei și Bucovinei*, Stud. Cercet. biol. Acad. Iași, 1. Se citează 30 specii dintre care una este nouă în flora țării, iar alte cinci specii noi în flora Moldovei.
  34. (1961) — *Flora Republicii Populare Române*, VIII. Se elaborează monografiile fam. *Caprifoliaceae* (6 genuri, 17 specii) și a 17 genuri din fam. *Labiatae* (104 specii).
  35. (1961) (în colab.) — *Contribuții la studiul florei Moldovei și Dobrogei*, Stud. Cercet. biol. Acad. Iași, 1. Se citează 22 specii dintre care două sînt noi în flora țării, 6 specii noi în flora Moldovei și una pentru Dobrogea.
  36. (1961) (în colab.) — *Contribuții la studiul geobotanic al pajiștilor naturale din bazinul Sucevei*, Lucr. șt. Inst. agr. Iași. Se descriu 11 asociații vegetale de pe 136 trupuri de pajiști, dîndu-se și harta răspîndirii acestor pajiști în bazinul Sucevei.
  37. (1963) (în colab.) — *Reflectarea lucrărilor celor două consfătuiri de geobotanică în cercetările geobotanice din România*, Comunic. bot. S.S.N.G., II. 1. Se face o analiză asupra lucrărilor de geobotanică apărute în țară și în deosebi a concepțiilor și metodelor de lucru, comparîndu-se aceste realizări cu cele similare din străinătate.
  38. (1963) (în colab.) — *Pășunile și fînețele din Republica Populară Română*, București (458 pagini + hartă). Monografie pratologică a țării în care sînt descrise toate tipurile de pajiști din România, valoarea lor furajeră, răspîndirea și modalitățile de îmbunătățire. Se dă și prima hartă a pajiștilor din România.
  39. (1964) — *Principalele fitocenoze din Moldova*, lucrare prezentată la al X-lea Congres internațional de botanică de la Edinburg, la care a fost delegat al României.

40. (1965) (în colab.) — *Monumente ale naturii din România*, București, (176 pag.).
41. (1965) (în colab.) — *Botanică agricolă*, vol. II, București. Tratat pentru studenți și ingineri agronomi (528 pag.).
42. (1966) — *Curs de botanică sistematică (xerox)*, Iași. Pentru uzul studenților agronomi (570 pag.).
43. (1967) (în colab.) — *Botanica*, București (591 pag.). Manual pentru studenții și inginerii agronomi.
44. (1968) (în colab.) — *Contribuții la studiul vegetației pajiștilor din bazinul inferior al Jijiei*, Lucr. șt. Inst. agr. Iași. Se descriu 31 asociații vegetale din pajiștile acestui bazin, harta răspândirii lor, precum și unele măsuri de îmbunătățire.
45. (1969) (în colab.) — *Contribuție la studiul geobotanic al pajiștilor din bazinul Moldovei*, idem. Se descriu 13 asociații de pajiști din 36 localități ale bazinului menționat.
46. (1971) (în colab.) — *Geobotanica*, București (386 pag.). Valoros manual de ecologie, fitogeografie și fitocenologie teoretică și practică, în care sînt descrise sumar vegetația țării și principalele rezervații botanice.
47. (1971) (în colab.) — *Curs de botanică generală (xerox)*, Iași. Curs pentru uzul studenților în agronomie.
48. (1972) — *Flora Republicii Socialiste România*, XII, Prelucreează 4 genuri (5 specii) din fam. *Gramineae*.
49. (1972) (în colab.) — *Curs de taxonomie și geobotanică (xerox)*, Iași, 2 vol. (730 pag.). Curs detaliat de botanică sistematică și geobotanică, pentru studenții agronomi.
50. (1973) (în colab.) — *Botanica*, București (600 pag.). Manual pentru studenții și inginerii agronomi, cu 446 figuri excelente, multe reproduse și în alte manuale similare.

Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
Facultatea de biologie-geografie

